

113. Tarradellas a Tasis

[Capçalera: «El President de la Generalitat de Catalunya». Indicació de destinatarí: «Senyor, / Rafael Tasis / Barcelona».]

Saint-Martin-le-Beau, 26 de març de 1966

Estimat amic,

Suposo que en els mesos de gener i febrer vàreu rebre les meves cartes demanant-vos que em volguéssiu excusar pel fet de no haver contestat a la vostra del dia 2 de gener. Com us vaig dir, el meu silenci ha estat degut, en part, a la molta feina que he tingut aquests darrers temps. En el que va d'any es pot dir que ben pocs dies he estat a casa; gairebé sempre de viatge i, quan he pogut trobar-me ací, ha estat per rebre visites i més visites de persones de Catalunya i, és clar, no ha estat possible fer tot el que jo hauria volgut.

Encara que m'ha mancat el temps, no per això vull deixar de dir-vos, amb tota franquesa, que han existit altres factors que han influït en aquest retard a contestar-vos. Cada vegada que hi pensava, em temia que tot el que volia expressar-vos no fos ben rebut o que us poguéssim semblar excessiu, mancat de cordialitat o d'estima. Però, en fi, també coneixeu el

meu franc parlar i, per altra banda, crec que teniu el deure de conèixer el fons del meu pensament.

Comenceu la vostra carta dient-me que ha estat escrita amb una sinceritat absoluta i amb una cordialitat obligada. Us voldria dir que, en mi, veiéssiu també aquests sentiments. En tot el que em permetré posar a la vostra consideració, no creieu, ni per un sol instant, que hi ha altre desig que el de fer-vos conèixer quina és i el perquè de la meva actitud política.

Per tant, us demano que em vulgueu excusar si alguna vegada la meva manera d'expressar-me us sembla poc cordial o poc amistosa. Ja sabeu que no hi ha res d'això. És, senzillament, el desig d'assabentar-vos completament d'una situació que crec que té molta importància.

Per començar, vull dir-vos que estimo les notícies que em doneu referents a la publicació de la història de la premsa catalana que espero amb deler, ja que crec que serà un treball extraordinari i, per endavant, us en felicito. Us agraeixo, també, l'atenció que teniu de fer-me conèixer el vostre desig de publicar un llibre titulat *Carta a un exiliat català*, com així mateix l'esquema que em feu arribar. Realment, em fa l'efecte, pel que he llegit, que aquest llibre pot ésser molt interessant; però suposo que us deveu donar compte de les seves dificultats. És clar que, com dieu, és possible que sigui diferent una vegada escrit, car a través dels mesos transcorreguts entre el seu començament i la seva fi s'hauran produït fets o creat estats d'esperit que ja no siguin exactament els que indiqueu.

Pel que es refereix al seu contingut, considero que pot ésser interessant, repeteixo, però em sembla que correu el perill de desviar-vos de la línia de pensament en la qual, durant prop de mig segle, els catalans han lluitat per tal de no allunyar-se'n.

No és que ara vulgui parlar-vos-en, car és impossible. Però sí que em permeto demanar-vos que, en escriure aquest lli-

bre, no us n'oblideu en cap moment. Dieu sovint que nosaltres, que tenim tantes responsabilitats i l'honor d'haver servit Catalunya, com ho hem fet, no tenim avui dia la possibilitat de continuar la tasca que fa tant de temps emprenguérem. En part, és normal que així sigui, car els anys pesen i cal que siguin els joves els qui tinguin aquesta responsabilitat. Però també és un greu error que renunciem, ignorem o minimitzem tot el que s'ha fet a Catalunya durant seixanta anys. No vull caure en la temptació de recordar-vos-ho, perquè ho coneixeu millor que jo.

Al mateix temps, fóra greu, molt greu, que ens deixéssim emportar per posicions que ens desviïn del nostre camí. Malgrat els errors, car tots els que actuen en cometen i només són els que no fan mai res els que consideren que sempre tenen raó, no podem, de cap de les maneres, silenciar una etapa de la vida del nostre poble amb la qual hem col·laborat intensament i que ha fet possible el nostre renaixement polític, econòmic i espiritual. Car, al meu entendre, l'acció de cada dia, el sacrifici, la voluntat i el nostre patriotisme han d'ésser un exemple per a la joventut que puja. Com és normal i humà, aquesta anirà per altres camins. Però el nostre pasat no ha d'avergonyar-nos, ni molt menys, ans tot al contrari.

Suposo que ja sabeu que, des de fa uns anys, cada estiu vénen a casa estudiants, principalment de les Facultats de Dret i Economia, per informar-se i saber el que va passar en aquest període de la nostra Catalunya. Els meus arxius han estat a la disposició de molts d'ells i, sovint, hi han passat dies consultant-los i veig amb l'emoció que retornen a casa nostra. En arribar ací, tots tenen un cert desig de saber, però sense donar-hi massa importància, i, de mica en mica, es donen compte de l'esforç enorme que féu Catalunya en el que va de segle.

Hi ha quelcom que no comparteixo massa amb vós quan parleu de la joventut. Sé que, malauradament, alguns dels

«joves» honoren ben poc el nom que porten i que altres estan avergonyits d'un passat del que, per contra, caldria que se sentissin orgullosos. Però aquests no són els que representen, ni representaran mai, la joventut que avui sorgeix a casa nostra.

Si em permeto fer-vos aquests comentaris és perquè em sembla que, a través del vostre esquema, he trobat a mancar una certa vibració. No desconec els problemes que existeixen i que vós insinueu, i estic segur que els tindreu en compte. Però em fa l'efecte que plantegeu el problema dels exiliats d'una manera que, en general, no existeix; aquests saben més del que vós creieu el que passa a casa nostra i, a més, en tenen consciència. Per tant, plantejar el problema dels exiliats em fa l'efecte que, si no és un error, tampoc no és útil.

Dieu que els exiliats han comès errors. Tothom n'ha comès! I els que no són exiliats també! El que ha passat en aquests darrers vint-i-cinc anys és prou important, descoratjador i entusiasmant, perquè –em sembla– no hi pugui haver ningú que critiqui el que han fet els uns o han deixat de fer els altres; ni la posició dels que varen creure que tenien de restar al país, ni la dels que en sortiren, ni la d'aquells que hi han tornat. Em permeto dir-vos tot això, perquè no voldria que les vostres crítiques fossin mal interpretades per certes publicacions del règim.

Aquestes raons –excuseu-me que us les faci conèixer– m'han estat suggerides per alguns dels enunciats del vostre esquema. No voldria que les meves paraules us influencessin, però sempre m'he permès dir-vos que no oblideu el que heu estat en els moments més gloriosos de la vida del nostre poble. Arribarà un dia que tothom se sentirà orgullós d'haver-hi pres part, i vós hi tingúreu unes responsabilitats i un honor que ningú no us pot negar. Excuseu-me que us parli dels vostres projectes pel que fa referència a la *Carta a un exiliat català*, però m'ha semblat que tenia el deure de dir-vos-ho.

Permeteu-me que no us parli d'altres aspectes del vostre llibre. Realment, fóra no acabar mai. En alguns, hi estic d'acord. Dels altres, em resulta molt difícil d'opinar. Però sí que us demano que vulgueu tenir present el que m'he permès posar a la vostra consideració i, a la vegada, que excuseu la meva gosadia. Per endavant, moltes gràcies.

* * *

Us deia al començament d'aquesta carta que m'era molt difícil de contestar la vostra. L'he llegida i rellegida, i m'he demanat quina era l'actitud que havia d'adoptar. La primera és la d'agrair-vos tot el que em dieu, malgrat que certs aspectes de les vostres paraules no els considero justos. Conec, de sempre, la vostra sinceritat i el vostre coratge a dir el que penseu, encara que sigui a contracorrent: això és d'estimar. Cada vegada que he volgut contestar-vos, se'm plantejaven molts problemes que intentaré resoldre demanant-vos solament que vulgueu llegir-me amb esperit comprensiu.

Estimo profundament la vostra amistat —a la qual ja sabeu que corresponc ben sincerament—, malgrat certes divergències, perquè és filla de coincidències i responsabilitats compartides en els anys més difícils de la vida del nostre país. Sempre he tingut un gran respecte per a vós i per a tots aquells que no varen traïr el nostre poble, pels que no varen claudicar i envers tots aquells que es varen sacrificar i encara se sacrifiquen. Aquesta ha estat i és la meva norma de conducta per jutjar els homes i els fets de casa nostra. Això no vol dir que deixi de parlar i d'allargar la mà a cap d'aquells catalans que, en certs moments, han tingut altres actituds, i que no faci esforços per tal de possibilitar una àmplia concòrdia entre tots nosaltres.

Però hi ha una cosa en què no estic massa d'acord amb vós quan parleu de Catalunya. Naturalment que hi ha catalans

de l'interior –i principalment molts dels que havien estat exiliats– que tenen la mania de creure que els que estan fora de casa nostra no coneixen el país, que no en respiren l'alè, que no comprenen les seves vibracions i que continuen pensant, com ho feien l'any 1936 o el 1931. Si creieu que hi ha algú que pensa d'aquesta manera, us he de dir, pel que fa referència a la meva persona, que esteu completament equivocat.

Sovint, quan em reuneixo amb algú de casa nostra, he de fer esforços per tal de no disgustar-lo. Per què? Doncs, senzillament, perquè es dóna el cas que no són molts els que coneixen completament la situació per la qual avui dia travessa el nostre poble. Les meves paraules han d'ésser prudents, perquè ningú no se senti molest o vexat davant de les meves informacions i sentiments que són l'afirmació d'una voluntat positiva, provinent de totes les contrades del país i de tots els seus estaments socials.

Ja sé que sempre us heu preocupat del que pensen els joves de casa nostra, però gairebé mai no he estat d'acord amb vós. Sempre m'ha fet l'efecte que les vostres informacions eren i són molt limitades. Ja en la carta del mes d'octubre de 1959, que vàreu adreçar al senyor Ferran Cuito, en parleu extensament i, si teniu ocasió de rellegir-la, ja us donareu compte de les raons que tinc de no creure, ni llavors, ni actualment, els raonaments que feu per tal d'oposar la joventut a les nostres institucions.

Amb tota franquesa, em fa l'efecte que els vostres joves són més vells que vós i que jo mateix. No! Siguem seriosos; els joves d'avui dia, els que realment estimen Catalunya i aquells que ignoren potser que existim, no són ni seran gent claudicant i tenen en el fons del seu cor l'esperança de veure el nostre poble gaudir de les seves llibertats. La joventut que ens ha de merèixer confiança és la que durant aquest mes ha demostrat la seva fe i la seva voluntat de no deixar-se endormir. L'altra, no compta ni comptarà.

No! A Catalunya hi ha una joventut que té ideals de llibertat i una gran vibració, que està al marge d'aquestes actituds de què vós em parleu. Una joventut que és hereva d'aquella que també es desconeixia l'any 1931 i que va sorgir amb una gran empenta i amb una gran onada d'entusiasme i patriotisme s'ho va emportar tot. Els joves que vós coneixeu i que avui critiquen, aquests sempre criticaran, perquè no han fet ni faran mai res.

Estic més informat del que us podeu imaginar del que passa a casa meua i, per tant, no desconec els esforços ni la persistència, durant molts anys, realitzats per amics vostres i meus per tal que la joventut ignori el passat, o bé perquè el vegi a través de les propagandes del franquisme. La gran decepció dels joves que tenen inquietuds polítiques, socials o espirituals és la de comprovar que les crítiques i les calúrnies, com vós mateix dieu, que s'han fet contra la Generalitat, ben sovint han estat llançades no solament pel règim actual, sinó per aquells que en altre temps havien servit les nostres institucions i n'havien rebut honors i satisfaccions de tot ordre. Els seus fracassos, els seus rancors o la seva manca de fe en els ideals que en altre temps havien defensat, és un dels principals motius pels quals hi ha qui no coneixi massa bé, ni compregui el perquè som fidels a nosaltres mateixos.

Em sap greu dir-vos-ho, però de cap de les maneres comparteixo la vostra opinió i, a la vegada, m'ha estranyat que sigueu precisament vós qui dieu que la Generalitat va viure vuit anys solament amb profunds trasbalsos. La vostra afirmació no té en compte el que realment es va produir al nostre país durant aquests vuit anys i demostra un estat d'esperit que no comprenc en vós. La tasca immensa i eficient de les nostres institucions, la unanimitat amb què el nostre poble les va acceptar, els sacrificis que va fer, primer per obtenir-les i després per defensar-les, no mereixen que desfigureu o que oblideu el que representà la Generalitat.

Si a través d'aquests vuit anys es produïren fets que ens dolen, sabeu molt bé que aquests no varen néixer a casa nostra i que ens foren imposats per una política i una acció de fora. El mes de juliol de 1936, per totes les contrades d'Espanya es deia de Catalunya: «El oasis catalán»... A casa nostra no passava res de greu. Dir avui el contrari i no voler tenir present aquesta realitat és un error o un estat d'esperit que amaga uns propòsits queestic segur que el nostre poble no accepta ni acceptarà mai. Si els joves i els vells que coneixeu creuen el contrari, us demano que no us en preocupeu, car aquests no tenen ni tindran cap ressonància al nostre país, perquè han perdut la fe en Catalunya i en ells mateixos.

Quan us dic tot això, us demano que en les meves paraules hi vulgueu veure un pensament de caràcter general. Sé quina és la vostra actitud, sé quins han estat els vostres sacrificis i sé quins són encara avui dia, com sé que sou home disposat a fer-ne més, si cal. Però em refereixo al conjunt de les activitats de certa gent de casa nostra i de l'exili. He tingut la gran decepció de constatar que alguns dels homes més preeminents del catalanisme i del republicanisme han passat per un moment en què s'han sentit avergonyits del seu propi passat. Altres no han pogut amagar les seves claudicacions que ja començaren el 19 de juliol de 1936 i encara continuen. Per això, el franquisme no ha dit mai res a cap d'aquests personatges que han intoxicat la nostra joventut; al contrari, veiem com els honora, permetent que se'ls facin homenatges o que se'ls tingui tota mena d'atencions i mai, cap d'ells, ni una sola vegada, no ha estat molestat. És clar que la posició d'aquests és còmoda i, al mateix temps, és l'assegurança que el franquisme no els perseguirà.

La realitat de Catalunya és que, sense un esperit de sacrifici, sense una voluntat ferma que torni a governar-se ella mateixa, no és possible construir res. Aquest és el problema que nosaltres tenim. La nostra llengua, la cultura, les vibra-

cions espirituals, els sentiments enlairats pels ideals més humans... tot això està molt bé. Però el problema fonamental consisteix a proclamar, tothora, que Catalunya és una nació i que té el dret de governar-se d'acord amb els seus ideals.

Em fa l'efecte, doncs, que el que no sigui acceptar la defensa de la nostra personalitat nacional, per la qual tants sacrificis s'han fet i es fan, té ben poques ressonàncies i el poble de Catalunya no ho escolta. I, si això us pot semblar exagerat, us he de dir que us equivoqueu, car cada dia tinc més proves d'aquesta raó, que és compartida per tots aquells que es preocupen del nostre futur.

A tot el que s'ha fet i el que fan certes persones per tal d'evitar que el nostre poble s'incorpori a una acció encaminada a governar-nos d'acord amb les nostres concepcions polítiques, econòmiques i socials, en sóc contrari. Tot el que sigui considerar la Generalitat solament com un símbol per tal d'impossibilitar la seva existència real en el futur, ho combatré.

* * *